

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI GEOLOOGIA INSTITUUDI TEADUSKOGUDE SÄILITAMISE JA KASUTAMISE KORD

1. Üldsätted

- 1.1. Tallinna Tehnikaülikooli Geoloogia Instituudi (edaspidi GI) hallata on üks suuremaid Eesti looduspärandi hulka kuuluvaid geoloogilisi kogusid (edaspidi teaduskogud).
- 1.2. GI teaduskogud moodustavad terviku, mis koosneb geoloogilistest jt. füüsilistest säilikutest, arhiivist ja elektroonilisest andmebaasist. Säilikud on: üksikeksemplarid, preparaadid, puursüdamikud, kivimi- ja setteproovid. Arhiivi moodustavad kogudega seonduvad trükised, käsikirjad ja fotoarhiiv. Elektrooniline andmebaas sisaldab andmeid säilikute, arhiivi ja nendega seonduva geoloogilise informatsiooni kohta.
- 1.3. Teaduskogud paiknevad GI-s selleks ettenähtud või kohandatud ruumides, Tallinnas, Ehitajate tee 5 ja Pärnumaal Vändra vallas TTÜ GI Särghaua välibaasis.
- 1.4. GI teaduskogude kureerimist korraldab teaduskogude osakond eesotsas juhataja ning peavarahoidjaga. Nõuandva koguna tegutseb GI teadustöötajatest ja administratsiooni esindajast moodustatud muuseumikomisjon.
- 1.5. GI teaduskogude korrashoiu, dokumenteerituse ja säilimise eest vastutavad materjali vahetult kasutavad ja teaduskogude osakonna töötajad. Töösuhte lõppemisel või uurimistemaatika olulisel muutumisel annab teadustöötaja kõik tema käsutuses olnud kollektsioonid ning arhiivimaterjalid üle teaduskogude osakonnale.
- 1.6. GI töötajad, kelle põhitöö seondub teaduskogudega, ei oma samas valdkonnas isiklikke süstemaatilisi geoloogilisi kollektsioone.
- 1.7. Teaduskogude kasutamiseks kommertseesmärkidel on vajalik GI direktori või vastava volitusega töötaja kirjalik luba.
- 1.8. Käesoleva korra järgimine on võrdväärset kohustuslik nii GI töötajatele kui ka teiste asutuste esindajatele ning üksikisikutele, kelle töö on seotud GI teaduskogudega. GI jätab endale õiguse mitte võimaldada oma teaduskogude kasutamist isikutel ja asutustel, kes käesoleva eeskirja nõudeid eiravad.

2. Kolleksioonid

- 2.1. Kolleksioonid moodustuvad üksikeksemplaridest e. museaalidest või eksemplaride kogumitest (mineraloogilised ja paleontoloogilised üksikobjektid ning preparaadid).
- 2.2. Publikatsioonides kasutatud museaalide akronüümiks on "GIT".
- 2.3. Materjali registreerimine, numereerimine ja dokumenteerimine toimub kollektsioonide, eksemplaride või eksemplarikogumite kaupa teaduskogude osakonna poolt välja töötatud korras. Kõik kasutatavad numbrid ja kogu informatsioon fikseeritakse teaduskogude andmebaasis SARV, sh museaalide paiknemine hoidlates.
- 2.4. Tüüp-, illustreeritud- ja viidatud eksemplare säilitatakse reeglina eraldi teistest kollektsioonidest ning need on võrdlevaks uurimiseks kättesaadavad kõikidele vastava eriala spetsialistidele.
- 2.5. GI kollektsioonide uurimine külalisteadlaste poolt, va. koostööprojektide raames tehtava uurimistöö korral, tuleb eelnevalt kooskõlastada peavarahoidja või tema asendajaga vähemalt 14 päeva ette.
- 2.6. Publitseerimata materjali uurimiseks GI-välise isiku poolt on vajalik GI-s töötava vastava eriala spetsialisti nõusolek. Uurimise lõppedes tagastatakse kogu materjal GI-le. Eksemplari hävimise või kadumise korral koostatakse vastav akt, mille allkirjastab peavarahoidja.

3. Puursüdamikud ja proovid

- 3.1. Puursüdamikke, proove ja proovide töötlemise jääke säilitatakse spetsiaalsetes kastides ja sahtlites, mis on numereeritud ja mille sisu ning paiknemine fikseeritakse andmebaasis.
- 3.2. Kõik tööd puursüdamikega registreeritakse eelnevalt teaduskogude osakonnas. Uurija täidab vastava kirjaliku vormi uurimiseesmärkide, kavandatud analüüside jms. kohta, lisades töö lõppedes nimekirja võetud proovidest.
- 3.3. GI-le kuuluvatest puursüdamikest lubatakse võtta proove, kui antud intervallist puuduvad varem võetud proovid. Proovide võtmisel välditakse südamiku liigset purustamist (kasutatakse kivisaagi). Prooviks võib kasutada kuni pool südamiku diameetrist. GI-i töötajate poolt kogutud proovid ning proovide jäägid on reeglina kasutamiseks GI siseselt või teadusliku koostöö raamides.
- 3.4. Uurija markeerib puursüdamikustale proovivõtmise kohad. Suuremahuliste tööde puhul korrastatakse ning markeerida kogu südamik. GI peavarahoidja võib, tulenevalt puursüdamiku unikaalsusest, uurija poolt kavandatud tööde iseloomust, puursüdamiku seisukorrast ning teistest asjaoludest, osaliselt või täielikult mitte lubada uute proovide võtmist.
- 3.5. Teiste asutuste töötajad teatavad peavarahoidjale või tema asendajale kirjalikult soovist uurida GI puursüdamikke vähemalt 14 päeva ette. Välisuurijate töö GI puursüdamikega toimub GI töötaja juuresolekul.
- 3.6. GI-väliste uurijate poolt GI puursüdamike materjalide baasil püstitatud uued taksonid kuuluvad üleandmiselt GI kogudesse ja publitseerimisel kasutatakse GI katalooginumbreid.
- 3.7. Proovid, kõik toimingud proovidega ja jääkide asukohad fikseeritakse andmebaasis. Proovide või nendest pärineva andmestiku publitseerimisel tuleb reeglina kasutada unikaalseid numbreid (kas proovi number või ID; vajadusel IGSN number).

4. Arhiiv

- 4.1. Teaduskogude arhiivi moodustavad säilikute, geoloogiliste objektide (näit. paljandid) ja geoloogidega seonduvad trükised, käsikirjalised materjalid (sh. välipäevikud, geoloogilised läbilõiked, joonised) ning tardkujul fotod, filmid jms.
- 4.2. Teaduskogude arhiivi säilitamist ja haldamist korraldab teaduskogude osakond. Vastavalt võimalustele ja vajadusele olulised arhiivimaterjalid digiteeritakse ja muudetakse kättesaadavaks geokogude andmebaasi vahendusel.
- 4.3. Tardkujul arhiivimaterjalid on reeglina GI-siseseks kasutamiseks. Arhiveeritud ja digiteeritud materjale tardkujul reeglina uurijatele igapäevaseks kasutamiseks välja ei anta.

5. Teadurite töömaterjal

- 5.1. Teadurite töömaterjaliks loetakse geoloogilisi säilikuid ja tard- või digitaalkujul informatsiooni, mis on aktiivses kasutuses töös olevate teadusprojektide täitmiseks või mis on kogutud kindla eesmärgiga teatud ülesande lahendamiseks. Jooksvat töömaterjali hoitakse tööruumides, laborites ja proovide vahehoidlas. Varem kogutud ja arvele võetud või uurimistöö jooksul arvele võetavat materjali hoiustatakse geokogude hoidlas.
- 5.2. Publitseeritud materjali üleandmisel teaduskogude osakonnale, selle hoiustamise eesmärgil geokogude hoidlas, lisab materjali üleandja materjalile nimekirja üleantavatest säilikutest ning vastava publikatsiooni.
- 5.3. Eksemplaride numereerimisel on kohustuslik järgida GI-s kasutatavat süsteemi. Kollektsooninumbreid väljastab peavarahoidja.
- 5.4. Uute kivimiproovide algsel numereerimisel on soovitatav kasutada süsteemi, mis tagab numbrite unikaalsuse nii teadlase, uurimisrühma kui ka GI lõikes.

6. Elektrooniline andmebaas

- 6.1. GI teaduskogude ja seonduva informatsiooni haldamiseks kasutatakse geokogude infosüsteemi SARV, mille tehnilist arendamist koordineerib teaduskogude osakond. Andmete sisestamine ning parandamine toimub nii teaduskogude osakonna töötajate kui ka selleks volitatud teadurite, kraadiõppurite ning abipersonali poolt.
- 6.2. Andmebaasi avalik veebileides on kättesaadav aadressil <http://sarv.gi.ee>.

- 6.3. Üldjuhul on andmebaasi sisestatud informatsioon avalikuks kasutamiseks. Andmete avaliku kasutuse piiramine võib tuleneda: (a) seotusest teadurite pooleliolevate uuringutega, (b) rakenduslike uurimistööde andmete puhul võimalikust konfidentsiaalsuse nõudest, (c) piirangutest looduskaitsealasel vmt kaalutlusel.
- 6.4. Juhul kui konkreetsete andmete juures ei ole märgitud teisiti, toimub avalikult kättesaadava informatsiooni kasutamine vastavalt Creative Commons'i BY-NC litsentsile (vt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/ee/>): andmete kasutamine ja levitamine mitteärielistel eesmärkidel on kõigile vaba, eeldusel, et viidatakse autorile.
- 6.5. Andmebaasis avalikult kättesaadavale informatsioonile viitamisel on soovitatav kasutada järgmist vormi:
Eesti geokogude andmebaas SARV, [foto/joonis/andmed/...]: [autor], TTÜ Geoloogia Instituut, [aasta].
Võimaluse korral on soovitatav lisada viide või hüperlink konkreetsele andmebaasikirjele (näiteks <http://geokogud.info/git/specimen.php?id=66130>) ning allalaadimise kuupäev.
- 6.6. Teaduslikule usaldusväärsele pretendeerivates trükistes ja elektroonilistes publikatsioonides tuleb konkreetsele objektile viidates kasutada unikaalset identifikaatorit (näit. eksemplari number) koos instituudi akronüümiga GIT.

7. Laenutamine

- 7.1. Laenutamiseks loetakse mingi objekti või kollektsiooni andmist teise asutuse (erandjuhul üksikisiku) käsutusse uurimise või eksponeerimise eesmärgil. Laenuperioodiks on üldjuhul kuni 1 aasta.
- 7.2. Laenutatud materjalide kohta peab arvestust teaduskogude osakond. Laenutamine toimub akti alusel, mille allkirjastab GI poolt peavarahoidja.
- 7.3. Kõik laenutatavad eksemplarid registreeritakse eelnevalt infosüsteemis, numereeritakse ja reeglina fotografeeritakse. Mehhaanilised ja keemilised toimingud laenutatud eksemplaridega (preparaerimine, tükeldamine, analüüsimine jms.) on keelatud, va. juhul kui selleks on luba ning vastavad õigused on laenu aktis eritingimustena välja toodud.
- 7.4. Sõltuvalt eksemplari väärtusest, seisundist ja teistest asjaoludest võib GI keelduda materjali saatmisest välismaale. Laenutamisega ning materjali tagastamisega seonduvad transpordi jm. kulutused kannab reeglina laenutaja.
- 7.5. Laenutatud materjalide kasutamisel publikatsioonides tuleb kasutada säilikute unikaalseid numbreid ja akronüümi GIT.
- 7.6. Laenutatud materjalide tagastamisel lisab uurija nimekirja tagastatavast materjalist ning publitseerimisel ka vastava publikatsiooni.
- 7.7. Kolleksioonide laenutamine nende kasutamiseks ärielistel eesmärkidel võib toimuda ainult GI direktori loa alusel.

8. Materjali vahetamine ja üleandmine

- 8.1. Peavarahoidja ja muuseumikomisjoni heakskiidu korral on GI uurijatel õigus saata teistele asutustele või üksikisikutele võrdlus- ja näidis- ning vahetusmaterjali.
- 8.2. Loovutada võib ainult eksemplare, mis on rikkalikult esindatud, mis ei ole publitseeritud ning mille ära andmine ei kahjusta Eesti teaduse huve ega GI kollektsioonide terviklikkust. Materjali vahetuse puhul on vajalik järgida, et säilikud oleksid teaduslikult või õppeotstarbeliselt võrdväärset.
- 8.3. Teadusuuringute otstarbeks võib GI-väliste uurijatele anda kivimi- ja setteproovide duplikaate (sh proove puursüdamikest). Loovutatavatest proovidest jäetakse osa GI-sse. Proovidest kogutav paleontoloogiline materjal tuleb tagastada GI-le.
- 8.4. Materjali vahetused ja loovutamised registreeritakse aktidena teaduskogude osakonnas.
- 8.5. Teiste asutuste või eraisikute kollektsioonide üleandmist GI-le ning GI kollektsioonide üleandmisega seonduvaid küsimusi lahendab teaduskogude osakond eesotsas juhataja ja peavarahoidjaga, muuseumikomisjon ja GI direktor vastavalt oma pädevusele.